

Општи услови за осигурување на посеви и плодови

ВОВЕДНИ ОДРЕДБИ

Одделни изрази во овие услови го имаат следново значење:

осигурувач - Триглав Осигурување АД Скопје, друштво за осигурување со кое е склучен договор за осигурување;

договорувач на осигурувањето - лице кое склучува договор за осигурување;

осигуреник - лице чиј имот и/или имотен интерес се осигурува. Договорувачот на осигурувањето и осигуреникот се исто лице, освен кај осигурувањето за туѓа сметка;

полиса - исправа за склучениот договор за осигурување;

премија - износ кој договорувачот на осигурувањето му го плаќа на осигурувачот (во натамошниот текст: премија за осигурување);

надомест од осигурување - износ кој го плаќа осигурувачот врз основа на склучениот договор за осигурување.

член 1: осигурени опасности

- [1] Осигурувачот ги надоместува штетите на осигурените посеви и плодови, ако за времетраењето на осигурувањето се уништени или оштетени поради град, пожар или удар од гром.
- [2] Ако посебно се договори и плати дополнителна премија, со осигурувањето се покриени и штети на осигурените посеви и плодови од ризиците пролетен мраз, поплава и луња.
- [3] Осигурувачот има обврска да плати надомест за штета што настанала со оштетување или уништување на осигурените посеви и плодови само за изгубениот количински принос, а не и за изгубениот квалитет на плодовите.
Ако се договори и дополнително осигурување според Посебните услови и ако се плати соодветна дополнителна премија, се осигурува и квалитетот кај овошни плодови.
- [4] Осигурувачот не покрива штети што настанале како резултат на елементарни непогоди кои не се наведени во овие услови, како и штети предизвикани од растителни болести.
- [5] Осигурувачот не покрива штети што настанале како резултат на атомска реакција, атомска радијација или радиоактивна контаминација.

член 2: предмет на осигурување

- [1] Предмет на осигурување се посеви и плодови, лековити билки, украсни билки, овошен, лозов и шумски посадочен материјал, млади овоштарници и лозја пред стапување во род, млади шумски култури (во натамошниот текст: посеви и плодови).
- [2] Со осигурувањето се опфатени посевите и плодовите кои се наведени во полисата и тоа:
  - 1) житни култури, маслодајни и семенски билки; со посебен договор може да се осигурат житни култури за слама и сирак за метли;
  - 2) кај коренестите и кртолестите билки – коренот и кртолата;
  - 3) зеленчук, лековити, мирисни и украсни билки според целта на одгледување;
  - 4) кај конопот - стеблото; ако конопот се осигурува за семе, осигурено е само семето, освен ако не е посебно осигурено и стеблото;
  - 5) кај ленот - стеблото и семето;
  - 6) кај тутунот - листот, ако се произведува за семе тогаш и семето доколку тоа е посебно договорено;

- 7) кај хмељот - плодот;
- 8) кај крмните растенија - крмниот принос, а доколку се осигурени за семе, само семето;
- 9) кај расадот - садниците;
- 10) лозјата за принос на грозје и шира;
- 11) кај овошките - плодот;
- 12) кај јагодестото овошје - плодот;
- 13) кај младите шумски насади - стеблото;
- 14) кај овошните садници - за подлога и калемење.

- [3] Меѓупосевите треба посебно да се осигурат.
- [4] Неродните овошни и лозови насади, освен младите неродни овошни и лозови насади не се предмет на ова осигурување.
- [5] Посевите и плодовите кои во тековната година веќе биле еднаш оштетени од ризиците опфатени со ова осигурување, не можат да бидат повторно осигурени од овие ризици во истата година. Доколку подоцна се утврди дека било склучено такво осигурување, истото се поништува, при што на осигуреникот му се враќа платената премија.
- [6] Посевите и плодовите кои во текот на годината се косат или берат повеќе пати, се осигуруваат за целокупниот принос.

член 3: обврска за осигурување на сите посеви и плодови од ист вид

- [1] Осигуреникот има обврска да ги осигури сите површини под посеви и плодови од ист вид. Тоа се однесува и на посевите и плодовите кои колективно се осигуруваат, освен ако не е поинаку договорено. Поголемите осигуреници имаат обврска да ги осигурат сите посеви и плодови од ист вид, поделени по економски единици.
- [2] Доколку осигуреникот не ги осигури сите посеви, односно плодови од ист вид, се исплаќа само оној дел од штетата на осигурените посеви и плодови што одговара на соодносот меѓу осигурената и реалната површина под тие посеви и плодови, односно соодносот меѓу осигурениот и реалниот број на стебла или пенушки.
- [3] Ако за времетраењето на осигурувањето настапи промена во планот за сеидба или во површината, осигуреникот е должен без одлагање да го пријави истото кај осигурувачот заради измена на полисата и тоа во рок од 15 дена од денот кога ја извршил сеидбата или садењето. Доколку не го стори тоа и ако при ликвидација на штетата се утврди неусогласеност меѓу осигурената и реално засеаната или засадената површина, односно меѓу осигурениот и реалниот број на стебла или пенушки, надоместот од осигурување се пресметува според одредбите од став 2 на овој член.

член 4: сума на осигурување

- [1] Сумата на осигурување за посеви и плодови е еднаква на висината на очекуваниот производ, вреднуван по договорена цена.
- [2] Осигуреникот има право да побара намалување на сумата на осигурување ако докаже дека реалната вредност на осигурениот посев, односно плод од ист вид е помала од сумата на осигурување, но само ако разликата изнесува најмалку 20% и ако во меѓувреме не настанал осигурен случај. Намалување на

сумата на осигурување за поединечни видови посеви и плодови може да се побара за времетраењето на осигурувањето, но најдоцна до крајот на оној месец пред месецот во кој посевите се жнеат, односно во кој плодовите се берат.

- [3] Осигуреникот има право да бара и зголемување на сумата на осигурување со доплата на премија ако за времетраењето на осигурувањето дојде до зголемување на реалната вредност на осигурените посеви или плодови и ако во меѓувреме не настанал осигурен случај.
- [4] Доколку осигуреникот не побара промена на осигурувањето во наведениот рок, го губи правото на намалување на сумата на осигурување.
- [5] Осигурувачот има право за времетраењето на осигурувањето да врши преглед на осигурените посеви и плодови заради утврдување на нивната состојба. Прегледот и утврдувањето на состојбата на посевите и плодовите го вршат осигурувачот и осигуреникот заедно. Врз основа на извршениот преглед се составува записник за утврдување на состојбата на посевите и плодовите, при што осигурувачот има право да побара корекција на сумата на осигурување во моментот кога сè уште не настанал осигурен случај.

член 5: почеток и престанок на обврските на осигурувачот

- [1] Обврската на осигурувачот за исплаќање надомест на штета започнува во 24:00 часот на третиот ден од денот кој во договорот за осигурување е означен како почеток на осигурување, ако до тој ден е платена премија или било дозволено одложено плаќање на премија.
- [2] Обврската на осигурувачот за исплаќање надомест на штета согласна со став 1 од овој член, во никој случај не почнува:
  - 1) кај лозовите насади - додека не излезе ластарот од пупката, што значи дека мора да бидат отворени најмалку 20% од пупките и да има видливи зелени ливчиња кај поединечни сорти (фенофаза Д);
  - 2) кај овошките - додека не се отворени барем 20% од цветовите во насадите на поединечни овошни видови и сорти;
  - 3) кај хмељот - додека ластарот не изникне од земјата;
  - 4) кај овошниот, лозовиот и шумскиот посадочен материјал - додека не изникнат од земја, односно не се засадени;
  - 5) кај класираните и калемени лози - додека калемениите делови не сраснат со основата. Калемот мора да почне да пупи - посадениот калем мора да расте;
  - 6) кај зеленчукот, тутунот, украсните цвеќиња и младите шумски насади - додека растенијата не се посадени или расадени; ако зеленчукот и украсните растенија се одгледуваат на места каде се посадени, додека не никнат од земја;
  - 7) кај житните култури и останатите посеви кои не се посебно наведени - од моментот на никнување.
- [3] Обврската на осигурувачот за надомест на штета престанува:
  - 1) кај житните култури, маслените билки, конопот, ленот, крмните билки и посевите наменети за семе - кога ќе бидат окосени, ожнеани или на друг начин обрани;
  - 2) кај коренестите и кртолестите билки - кога коренот или кртолата ќе се извадат од земја;
  - 3) кај грозјето, овошјето и зеленчукот, ако плодовите се обрани;
  - 4) кај овошниот, лозовиот и шумскиот посадочен материјал, како и кај младите шумски култури, украсните билки - по извршеното вадење или режење;
  - 5) за сите останати посеви и плодови кои не се посебно наведени, најдоцна до 31 октомври во 24:00 часот, освен за културите каде агротехничкиот рок на жетва, односно берба е продолжен и по 31 октомври и кај кои обврската на осигурувачот за надомест од осигурување престанува по извршената жетва, берба, режење и вадење од земја, но најдоцна до 31 декември во 24:00 часот.
- [4] Ако осигурените посеви, односно плодови не се ожнеани или обрани најдоцна во рок од 10 дена по завршувањето на жетвата, односно бербата во соодветното место, обврската на

осигурувачот престанува во 24 часот од десеттиот ден, сметајќи од денот на завршување на жетвата или бербата во соодветното место, додека после тоа настанатите штети не се надоместуваат.

член 6: осигурен случај

- [1] Кај осигурување на посеви и плодови се смета дека настанал осигурен случај во моментот кога поради една од осигурените опасности дошло до оштетување на осигурените посеви и плодови.

член 7: обврски на осигуреникот по настанување осигурен случај

- [1] По настанување на осигурен случај врз основа на кој се бара надомест, осигуреникот е должен веднаш, а најдоцна во рок од три дена по дознавањето писмено да го известат осигурувачот дека настанал осигурен случај. Доколку осигуреникот не ја пријави штетата во наведениот рок, истиот е должен да му ја врати можната штета на осигурувачот која тој би ја претрпел како резултат на ненавремена пријава.
- [2] Осигуреникот е должен веднаш по настанување на осигурен случај да ги преземе сите мерки со цел да се спречи зголемување на штетата, притоа придржувајќи се до советите на осигурувачот. Пред сè, должен е да ги преземе сите агротехнички мерки (плевење, окопување, прскање, запрашување и друго). Во случај на оштетување на посевите, односно плодовите за време на жетвата (бербата), осигуреникот е должен и пред да се изврши процена на штетата да ја продолжи жетвата или бербата, а со цел спречување натамошно зголемување на штетата. Доколку осигуреникот не постапи како што е наведено, нема да му се надомести оној дел од штетата кој настанал поради тоа.
- [3] Кога оштетениот посев или плод мора да се ожнее или обере, а сè уште не е извршена процена на штетата, осигуреникот е должен на почетниот, средниот и крајниот дел од парцелата да остави 10 м² оштетен посев или плод, 5-10 необрани пенушки кај лозјата, односно необрани во овоштарник неколку стебла дијагонално, коишто ќе послужат како основа за процена на штетата.

член 8: процена на штета

- [1] По добивање пријава за настанат осигурен случај, осигурувачот е должен да изврши утврдување и процена на штетата.
- [2] Процената на штета може да биде претходна (претпроцена), конечна и контролна. Кога процената е претходна (претпроцена) се утврдува состојбата на посевите и плодовите, природата на оштетувањата и другите елементи кои се од важност за конечно утврдување, односно процена на штетата.
- [3] Кај конечната процена на штета се утврдува количината на приносот што се намалува како резултат на осигурениот случај.
- [4] Осигурувачот може да ја повтори процената (контролна процена) и да побара нејзина корекција.
- [5] Ако еден ист посев или плод е оштетен повеќе пати, процентот на штета се утврдува според состојбата на посевите или плодовите при последното оштетување.
- [6] Ако осигуреникот не се согласува со процената, должен е своето несогласување со процентот да го соопшти во писмена форма на осигурувачот во рок од три дена од денот на соопштување на резултатите од процената. Доколку осигуреникот не постапи така, процената се смета за конечна.
- [7] Доколку постои неусогласеност со процената, страните можат заеднички да определат вештачење од овластена институција или агенција за вештачење, при што трошоците за истата ги сносат двете страни подеднакво.

член 9: осигурена вредност

- [1] Осигурената вредност на посевите и плодовите е еднаква со висината на остварениот принос вреднуван по откупните цени на големо за време на подготовката на приносот.

член 10: обврски на осигурувачот (надомест од осигурување)

- [1] Обврските на осигурувачот се одредуваат врз основа на следново:
  - 1) сумата на осигурување, ако осигурената вредност е еднаква

- или поголема од сумата на осигурување;
- 2) осигурената вредност, ако истата е пониска од сумата на осигурување.
- [2] Ако вкупната штета на посевите и плодовите од ризиците опфатени со осигурување изнесува 5% или помалку, штетите не се надоместуваат (интегрална франшиза), освен ако не е поинаку договорено.
- [3] Ако е договорено осигуреникот сам да сноси дел од штетата (одбитна франшиза), надоместокот од осигурување кој осигурувачот мора да го исплати, се намалува за договорениот дел од сумата на осигурување или од висината на настаната штета во зависност од договорената одбитна франшиза.
- [4] Кога штетата е тотална, на осигуреникот во случаите од став 1 точка 1 од овој член му се исплаќа надомест во висина на сумата на осигурување, а во случаите од став 1 точка 2 од овој член се исплаќа надомест во висина на осигурената вредност.
- [5] Кога штетата е делумна, на осигуреникот како надомест му се исплаќа процент од осигурената сума или од осигурените вредности кој е пропорционален со оштетените посеви или плодови и намален за договорената одбитна франшиза. Надоместот се пресметува од сумата на осигурување како во случајот од став 1 точка 1 од овој член, а од осигурената вредност како во случајот од став 1 точка 2 од овој член.
- [6] Ако процентот на оштетување изнесува 80% или повеќе, износот на надоместот се намалува за висината на трошоците потребни за работите кои не биле извршени поради штетата, и тоа од нејзиното настанување до жетвата, односно бербата и се намалува за договорената одбитна франшиза. Тој одбиток се одредува според вистинската висина на тие трошоци за оштетените култури, а изнесува најмалку 20% од износот на надоместот во зависност од развојната фаза на оштетената култура.
- [7] Во случај кога младите посеви или ново засадените насади се тотално уништени, а според годишното време, временските услови и соодветноста на земјиштето сè уште може да се засее или посади истата култура, на осигуреникот му се исплаќа 30% од сумата на осигурување. Кога посевите или плодовите се тотално уништени, а според годишното време, временските услови и соодветноста на земјиштето не е можно повторно сееење или садење на истата култура, на осигуреникот му се исплаќа 50% од сумата на осигурување.
- [8] Исплатата на штета доспева четиринаесеттиот ден по компетирањето на потребната документација. Ако е потребен увид за утврдување на осигурениот случај и обемот на обврските на осигурувачот или доколку утврдувањето на правата за оштета не може да се заврши во рок од 14 дена, доспевањето настапува на четиринаесеттиот ден по завршените увиди. Во никој случај доспеаноста не може да настапи пред истекот на 14 дена од денот кога посевите или плодовите биле ожнеани или обрани.

член 11: плаќање премија

- [1] Првата или еднократна премија, договорувачот на осигурувањето мора да ја плати при склучување на договорот за осигурување, а остатокот од премијата за кој е договорена динамика за плаќање на рати треба да се плати најдоцна пред истекот на осигурувањето. Ако е договорено плаќање на премијата на рати, за наплата доспеваат сите рати во тековната година на осигурување кога настанал осигурениот случај.
- [2] Ако е договорено плаќање на премијата на рати, за изминатото времетраење на осигурувањето може да се пресмета редовна камата на износот на премија за кој е договорено одложено плаќање. Доколку премијата на рати не е платена до денот на доспевање, може да се пресмета и законска камата.
- [3] За датум на плаќање на премијата се смета денот кога налогот ќе биде евидентиран од страна на банката на осигурувачот.
- [4] Ако без разлика на договореното време на осигурување, во договорот била одредена пониска премија, а осигурувањето од која било причина престанало пред истекот на тоа време, осигурувачот има право да ја наплати разликата до онаа премија која договорувачот на осигурувањето би морал да ја плати кога договорот за осигурување би бил склучен само за толку време

колку што навистина траело осигурувањето.

- [5] Во случај на престан на важноста на договорот за осигурување поради неплаќање на доспеаната премија, договорувачот мора да ја плати премијата за неплатеното време до денот на престан на важноста на договорот за осигурување или да ја плати целокупната премија за тековната осигурителна година (ако до денот на престан на осигурувањето настанал осигурен случај за кој осигурувачот мора да исплати надомест од осигурување).

член 12: последици од неплаќање на премијата

- [1] Ако премијата за осигурување не е платена до денот на доспеаност, осигурувачот може да го извести договорувачот да ја плати премијата за осигурување. Ако премијата за осигурување не е платена во рокот кој е наведен во известувањето и кој не е пократок од триесет (30) дена, осигурувачот може да го раскине договорот за осигурување без отказан рок, при што на осигурувачот му припаѓа доспеаната премија за осигурување.
- [2] Во случај на доцнење при плаќање на премијата, осигурувачот може да побара поврат на трошоците кои поради доцнењето предизвикале законска казнена камата.
- [3] Договорувачот со неплаќање на премијата за осигурување не може еднострано да го раскине осигурувањето.

член 13: поврат на премија

- [1] На осигурувачот му припаѓа целокупната премија ако осигурените посеви и плодови се уништени или оштетени од осигурените опасности.
- [2] Во случај на намалување на сумата на осигурување, на осигуреникот му се враќа дел од платената премија за осигурување кој е пропорционален со намалувањето на сумата на осигурување и тоа за времето од денот кога е предадено писменото барање за намалување на сумата на осигурување до истекот на осигурувањето.
- [3] Ако осигурените посеви и плодови не биле засеани или засадени или биле целосно уништени пред почетокот на осигурителното покривање, осигурувачот ја враќа премијата што била платена за тие посеви и плодови.
- [4] Осигурувачот враќа дел од премијата за неискористениот дел од осигурувањето, ако осигурените посеви или плодови за времетраењето на осигурувањето се уништени од неосигурена опасност. Осигуреникот има право да побара поврат на премијата во рок од 15 дена откако биле уништени осигурените посеви и плодови.

член 14: осигурување по осигурен случај

- [1] Кога ќе настане осигурен случај, преостанатите, односно повторно посеаните посеви или засадени насади се осигурени во висина на разликата меѓу првичната сума на осигурување или осигурената вредност и исплатената оштета.

член 15: начин на известување

- [1] Договорите за осигурување се полноважни само ако се во писмена форма.
- [2] Сите известувања и изјави кои произлегуваат од одредбите на договорот за осигурување, се издаваат во писмена форма.
- [3] Се смета дека известувањето или изјавата се дадени навремено, ако пред истекот на рокот се испратат со препорачано писмо.
- [4] Изјавата што треба да се испрати до друго лице станува важечка тогаш кога лицето ќе ја прими.

член 16: промена на име и адреса

- [1] Договорувачот на осигурувањето мора да го извести осигурувачот за промена на адресата на живеење, односно на седиштето, како и за промена на своето име или името на фирмата во рок од 15 дена од денот на промената.
- [2] Ако договорувачот на осигурувањето ја промени адресата на живеење, односно на седиштето, како и своето име или името на фирмата, а притоа не го извести осигурувачот, доволно е осигурувачот да испрати известување до договорувачот на осигурувањето на адресата која му е последно позната и да го наслови на името кое му е последно познато.

член 17: постапка по жалба

- [1] Против понудата на осигурувачот за порамнување или одбивање на барањето доволно е да се поднесе писмена жалба до Комисијата за жалби на осигурувачот. Жалбата се поднесува до онаа организациска единица на осигурувачот која го обработила барањето.
- [2] Осигурувачот исто така ги обработува и жалбите во кои се тврди дека е прекршен деловниот морал. Жалбата се поднесува до онаа организациска единица на осигурувачот во која, според жалбата, настанало кршењето.

член 18: заштита на лични податоци

- [1] Договорувачот на осигурувањето, односно осигуреникот му дозволуваат на осигурувачот, во согласност со Законот за заштита на личните податоци, да ги обработува личните податоци од договорот за осигурување. За потребите на спроведување на договорот за осигурување, осигуреникот му дозволува на осигурувачот да собира и обработува податоци во обем и на начин кој е доволен за спроведување на договорот за осигурување.
- [2] Договорувачот на осигурувањето му дозволува на осигурувачот, во согласност со Законот за заштита на личните податоци, да ги користи личните податоци од првиот став на овој член, само за потребите за спроведување на договорот за осигурување. Договорувачот на осигурувањето му дозволува на осигурувачот, согласно со Законот за заштита на личните податоци, да ги користи личните податоци од првиот став на овој член за целите на обработка и непосреден маркетинг.
- [3] Договорувачот на осигурувањето/осигуреникот може во секој момент бесплатно, трајно или времено да ја отповика дозволата од претходниот став на овој член со писмено барање испратено на адреса на осигурувачот.
- [4] Осигурувачот грижливо ги чува личните податоци во согласност со прописите за заштита на личните податоци и интерните акти за обезбедување тајност и заштита при обработка на личните податоци.

член 19: примена на закон

- [1] За правата и обврските на договорните страни што не се уредени со овие услови, ќе се применуваат одредбите од Законот за облигационите односи и Законот за супервизија на осигурување. Ако со овие услови некое прашање е утврдено спротивно на законските прописи, ќе се применуваат одредбите од законот. Во случај осигуреникот да не е задоволен од односот на осигурувачот за времетраењето на договорот за осигурување, може да достави жалба до Агенцијата за супервизија на осигурување како надлежен орган за супервизија на осигурувањето.

член 20: вонсудско решавање спорови

- [1] Страните се согласни дека сите спорови што произлегуваат од овој договор ќе се решаваат по мирен пат.
- [2] Договорувачот на осигурувањето и осигуреникот се согласни дека за сите спорни прашања, жалби и несогласувања кои произлегуваат од односот со осигурувачот ќе го известат истиот без одложување. Известувањата во вид на приговор од овој став се доставуваат во писмена форма од што со сигурност може да се утврди содржината на известувањето и времето на неговото праќање.
- [3] Осигурувачот ќе го достави примениот приговор од став 2 на овој член до Комисијата за приговори. Комисијата за приговори е должна да донесе одлука по приговор во писмена форма без одложување, но најдоцна во рок од 30 дена од денот на прием на приговорот.

член 21: надлежност во случај на спор

- [1] Споровите меѓу договорувачот на осигурувањето, односно осигуреникот на една страна и осигурувачот на друга страна ги решава стварно и месно надлежен суд според седиштето на осигурувачот.

член 22: надзор над друштвото за осигурување

- [1] Орган надлежен за надзор на осигурителното друштво е Агенцијата за супервизија на осигурување